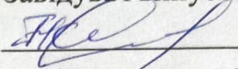

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА
РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА
« 15 » 06 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

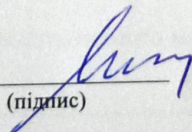
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «УКРАЇНСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Лазебна Анастасія
Дмитрівна

Керівник: к. політ. н., доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та
регіональних студій, Сапсай Артем Петрович

Нормоконтролер

(підпис)

Олексій МЕНДРИН

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	5
КОНЦЕПТУАЛЬНІ І ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ... 5	
1.1. Теорії європейської інтеграції.....	5
1.2. Концепції та принципи формування зовнішньої політики Європейського Союзу.....	9
1.3. Безпекові аспекти та механізми співпраці у Європейському Союзі.....	18
РОЗДІЛ 2.....	25
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНИ.....	25
2.1. Основні аспекти та ключові етапи розвитку зовнішньої політики ЄС щодо України.....	25
2.2. Інституційний механізм співпраці ЄС та України.....	31
2.3. Взаємодія та співробітництво ЄС та України у безпековій сфері.....	37
РОЗДІЛ 3.....	43
ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	43
3.1. Визначення поточних викликів та можливостей у співпраці між Україною та ЄС в зовнішній та безпековій сферах.....	43
3.2. Стратегічні орієнтири та пріоритети співпраці України та Європейського Союзу на середньострокову перспективу у контексті зовнішньої та безпекової політики.....	50
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена геополітичною роллю України як стратегічного партнера ЄС, анексією Криму та повномасштабною війною та постійною агресією зі сторони Росії, що на пряму впливає на інтеграційний процес України до ЄС. На сучасному етапі цікавим та новим є розгляд політики ЄС щодо України через призму безпекової політики, яка виявляється постійною воєнною та гуманітарною допомогою.

Український вектор зовнішньої політики Європейського Союзу на сучасному етапі є одним з ключових напрямків співпраці між ЄС та східноєвропейськими країнами. Від початку 21-го століття, Україна та Європейський Союз розвивають співпрацю в ряді сфер, таких як економіка, політика, енергетика та безпека. Особливо актуальним став український вектор зовнішньої політики ЄС після подій 2014 року, коли Україна вибрала європейський шлях розвитку, прийнявши ряд реформ та підписавши Угоду про асоціацію з ЄС.

Об'єктом дослідження виступають міжнародні відносини та політика безпеки на Європейському континенті.

Предметом дослідження є характеристика сучасного етапу політичних, економічних та безпекових відносин між Україною та Великою Британією.

Метою дослідження є український вектор зовнішньої політики та політики безпеки ЄС.

В рамках поставленої мети, на її виконання висувуються **завдання** дослідження:

1. Аналіз ролі та впливу основних інституцій ЄС на формування та реалізацію українського вектора зовнішньої політики.
2. Оцінка ролі і впливу інтеграційного проєкту Європейського Союзу “Східне партнерство” для України.
3. Вивчення впливу у безпековій та правовій сферах між ЄС та Україною.
4. Дослідження стратегії ЄС щодо підтримки реформ в Україні.

Методологічну основу досліджень становлять загальнонаукові та

спеціально-наукові методи. Серед загальнонаукових методів можна виділити аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння та узагальнення, історичний метод, системний метод.

Бібліотека джерел для дослідницьких цілей включає документи (міжнародні угоди, нормативно-правові акти, звіти міністерств тощо), наукові публікації, монографії, наукової літератури.

Апробація результатів та окремі частини дослідження теми дипломної роботи «Безпекові аспекти та механізми співпраці у Європейському Союзі» та «Стратегічні орієнтири майбутнього розвитку зовнішньої та безпекової політики співробітництва України та Європейського Союзу» були апробовані на XXI Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «POLIT. Challenges of science today» (Київ, 2021) та XXIII Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «POLIT. Challenges of science today» (Київ, 2023) на базі Національного авіаційного університету.

Структура роботи обґрунтована загальною метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел (містить 69 найменувань). Загальний обсяг роботи – 64 сторінки.

Перший розділ представляє загальну характеристику концептуальних і теоретичних засад європейської інтеграції.

Другий розділ є комплексним аналізом становлення та розвитку зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу в орієнтації України.

Третій розділ на основі критичного аналізу джерел, синтезу та узагальнення визначає стратегічні орієнтири майбутнього розвитку зовнішньої та безпекової політики співробітництва Європейського Союзу та України.

РОЗДІЛ 1.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ І ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

1.1. Теорії європейської інтеграції

Теорія європейської інтеграції та зовнішньої політики досліджує процеси та фактори, які зумовлюють об'єднання держав Європи в рамках різних інституцій, зокрема Європейського Союзу (ЄС). Цей процес полягає в зближенні політичних, економічних, правових та культурних систем держав-членів. Розглянемо деякі ключові аспекти та теорії.

Функціоналізм передбачає, що інтеграція країн відбувається через спільне вирішення практичних проблем, що спонукає до створення спільних інституцій та механізмів управління. Ця теорія акцентує, що поступове зростання співпраці у різних сферах, починаючи з економічної, сприяє збільшенню залежності та кооперації між державами, що підштовхує їх до політичної інтеграції. [1]

Цей підхід спирається на ідею, що політична інтеграція може бути стимульована спільним рішенням конкретних проблем, які стосуються різних аспектів суспільного життя, таких як торгівля, транспорт, екологія та інше. В результаті створюються спільні інституції та правила, які регулюють відносини між країнами, сприяючи таким чином інтеграційному процесу. [2]

Неофункціоналізм розглядає інтеграцію як процес, що відбувається за ініціативи елітних груп та створенням спільних інституцій. Неофункціоналісти вважають, що інтеграція в одній сфері може сприяти інтеграції в інших сферах через так званий "ефект передачі" (spillover effect) - процес, коли співпраця в одній сфері викликає необхідність співпраці в інших сферах. [3]

Ця теорія також акцентує на ролі національних урядів у процесі передачі функцій та компетенцій на наднаціональний рівень (ЄС), що поступово зміцнює

європейські інституції та призводить до глибшої інтеграції. Міжурядовий підхід: Ця теорія стверджує, що європейська інтеграція залежить від волі національних урядів передавати свою суверенність на наднаціональний рівень. За цією теорією, держави зберігають контроль над інтеграційним процесом та можуть змінювати його напрямом. [4]

Федералізм як теорія європейської інтеграції пропонує створення федеративної системи в Європі, в якій держави-члени передають частину своєї суверенності на наднаціональний рівень. Це передбачає створення спільних політичних інституцій, таких як парламент, уряд та судова система, що координують та регулюють спільні інтереси держав-членів. [5]

Цей підхід має на меті забезпечити ефективне та демократичне вирішення проблем, пов'язаних з глобалізацією та міжнародним співробітництвом. [6]

Інституціоналізм як теорія європейської інтеграції дійсно зосереджується на ролі інституцій у цьому процесі. Інституціоналісти вважають, що форма інституцій, їхня структура та процеси, що в них відбуваються, грають важливу роль в ході європейської інтеграції. Вони розглядають інституції як автономні актори, що формують політику і можуть впливати на взаємодію між державами-членами. [7]

Основними інституціями Європейського Союзу є Європейська комісія, Європейський парламент, Європейська рада, Рада Європейського Союзу і Європейський суд. Кожна з цих інституцій має свої унікальні функції та обов'язки, що дозволяє їм впливати на політику ЄС та сприяти процесу європейської інтеграції. [8]

Мультишвидкісна Європа - це концепція, яка визнає, що різні країни Європи можуть інтегруватися з різними темпами та на різних рівнях. Згідно з цією ідеєю, Європейський Союз може мати гнучку структуру, яка дозволяє країнам розвиватися за своїми власними шляхами та погоджуватися на взаємовигідній інтеграції у певних сферах. Мультишвидкісна Європа стала більш актуальною в останні роки через ряд викликів, таких як Brexit та різні позиції держав-членів щодо міграції та економічної політики. [9]

Ендрю Моравчик, виділяє важливу роль урядів держав-членів ЄС в процесі європейської інтеграції. Він вважає, що ключові рішення, які формують напрям і швидкість цього процесу, приймаються на рівні урядів під час міжурядових конференцій та в ході переговорних процесів. Моравчик розвиває ліберальний міжурядовий підхід до європейської інтеграції. Згідно з цим підходом, держави-члени ЄС розуміють, що їхні власні односторонні дії можуть бути недостатньо ефективними для вирішення регіональних та глобальних проблем. Тому вони прагнуть створити спільні рамки для майбутньої співпраці в окреслених сферах. Це може означати розробку спільних політик, угод або ініціатив у таких областях, як торгівля, навколишнє середовище, безпека та імміграція. Моравчик стверджує, що уряди держав-членів приймають важливі рішення щодо таких спільних ініціатив та визначають хід та темп європейської інтеграції. Основна ідея його підходу полягає в тому, що в рамках ЄС уряди продовжують зігравати центральну роль, незважаючи на розвиток наднаціональних інститутів. Таким чином, європейська інтеграція є результатом стратегічного вибору держав-членів, що бажають максимізувати свої вигоди від співпраці на континентальному рівні. [10]

Під час розширення ЄС також активно співпрацює з країнами-кандидатами, надаючи їм допомогу у реформах та інституційному розвитку. Один з ключових інструментів співпраці та інтеграції з сусідніми країнами є Європейська політика сусідства (ЄПС). ЄПС має на меті створити простір спільної стабільності, безпеки та процвітання, охоплюючи країни Східного партнерства (Україна, Молдова, Грузія, Вірменія, Азербайджан та Білорусь) та країни Середземномор'я.

У сфері прав людини та демократії ЄС проводить активну політику сприяння захисту та розвитку цих цінностей у світі. Це здійснюється через різні інструменти, такі як діалоги з третіми країнами, програми допомоги, участь у міжнародних форумах та співпраця з неурядовими організаціями.

Таким чином, теорія європейської інтеграції та зовнішньої політики розглядає комплексний процес об'єднання країн Європи у рамках різних

інституцій та співробітництва з третіми країнами та міжнародними організаціями. ЄС є активним учасником на міжнародній арені, сприяючи стабільності, безпеки та розвитку демократичних цінностей у світі.

1.2. Концепції та принципи формування зовнішньої політики Європейського Союзу

Зовнішня політика Європейського Союзу (ЄС) формується на основі ряду концепцій та принципів, які спрямовані на підтримання міжнародного порядку, забезпечення миру та стабільності, а також підвищення просперитету та демократії у регіоні.

Європейська безпека і оборона - це важливі аспекти зовнішньої політики Європейського Союзу. ЄС використовує різні механізми та інструменти для забезпечення безпеки та оборони своїх держав-членів і для сприяння міжнародному миру та стабільності.

Становлення Спільної Зовнішньої та Безпекової Політики (СЗБП) Європейського Союзу було поступовим процесом, який пройшов через різні етапи і був пов'язаний із загальним процесом європейської інтеграції.

На початку 1950х - 60х європейська інтеграція знаходилася на ранній стадії, головна увага була прикута до питань створення спільного ринку та співпраці в галузі виробництва (зокрема, створення Європейського вугільного та сталевих співтовариства). Проте, зовнішньополітичні і безпекові питання в основному залишались поза межами спільної політики. Основною причиною було домінування в контексті Холодної війни та існування НАТО, як головного механізму колективної оборони для більшості країн Західної Європи. Політична відмінність і різні національні інтереси між державами-членами також грали велику роль у відсутності зовнішньої та безпекової політики ЄС на цьому етапі. Іншим важливим чинником було те, що багато країн ще опрацьовували внутрішні наслідки Другої світової війни і були більше зосереджені на відновленні своїх економік і суспільств.

Починаючи з 1970х інтеграційний процес почав значно розширюватися, включаючи в себе більше політичних та соціальних аспектів життя держав-членів. Це було частково викликано змінами в міжнародному політичному ландшафті, особливо в контексті згасання Холодної війни. Однією

з найважливіших подій цього періоду було створення в 1970 році "Європейської політичної співпраці" (European Political Cooperation, EPC). Цей механізм був створений з метою покращення координації зовнішньої політики між державами-членами ЄС. Однак, необхідно зауважити, що на цьому етапі EPC не мала обов'язкових механізмів прийняття рішень. Тобто, держави-члени зберігали собі право самостійно формувати свою зовнішню політику, незважаючи на спільні домовленості в рамках EPC. Таким чином, ЄС почав активніше дивитися за межі своєї економічної агенди і почав досліджувати можливості глибшої політичної інтеграції, що включала в себе і питання зовнішньої політики та безпеки.

Створення Спільної зовнішньої політики і політики безпеки (СЗБП), як ми її знаємо сьогодні, відбулося в 1990х роках з прийняттям Маастрихтського договору в 1992 році. Цей договір став ключовим кроком в інтеграції Європейського Союзу, вводячи так звані "три стовпи" структури ЄС, одним з яких був СЗБП. СЗБП була створена для координування зовнішньої політики країн-членів ЄС. Вона забезпечувала формальний механізм для прийняття рішень з питань зовнішньої політики на рівні ЄС. Проте, попри це, більшість аспектів зовнішньої політики і безпеки все ще залишалися в сфері міжнародного співробітництва між окремими країнами-членами. З початком нового тисячоліття, СЗБП продовжувала розвиватися. Вона була значною мірою змінена та посилена через прийняття низки договорів: Договору з Амстердамом у 1997 році, Договору з Ніцці у 2001 році та, найважливіше, Договору з Лісабоном у 2007 році. Кожен з цих договорів сприяв поступовому посиленню спільних аспектів зовнішньої політики та безпеки на рівні ЄС, посилюючи роль Союзу як глобального актора. [11]

Співпраця держав-членів у галузі оборони: ЄС працює над зміцненням співпраці між державами-членами в галузі оборони через різні ініціативи, такі як постійне структуроване співробітництво (PESCO), Європейський оборонний фонд (EDF) та Координація в галузі оборони (CARD). Ці ініціативи сприяють розвитку спільних оборонних можливостей, підвищенню ефективності витрат

на оборону та зміцненню співпраці в галузі оборони. [12]

Розвиток європейської оборонної промисловості: ЄС також працює над розвитком своєї оборонної промисловості з метою забезпечення стратегічної автономії та зміцнення своєї оборонної бази. Це передбачає підтримку інновацій, досліджень та розробок в оборонній сфері, а також заохочення співпраці між оборонними компаніями в ЄС.

Участь у міжнародних миротворчих та стабілізаційних операціях: ЄС активно бере участь у міжнародних миротворчих та стабілізаційних операціях під егідою ООН або самостійно. [13]

ЄС використовує кілька механізмів для забезпечення своєї безпеки і оборони. Наприклад, Європейська служба зовнішньої дії (European External Action Service, EEAS), яка відповідає за планування і координацію зовнішньої політики ЄС, включаючи політику безпеки і оборони. Також існують спеціальні агентства, такі як Європейське агентство оборони (European Defence Agency, EDA), яке підтримує держави-члени в розвитку їх оборонних можливостей. [14]

На практиці ЄС використовує різні інструменти для забезпечення безпеки і оборони. Це включає військові і цивільні місії й операції, розробку оборонних технологій та зброї, а також підтримку розвитку оборонних індустрій.

Більш того, ЄС також активно співпрацює з НАТО та іншими міжнародними організаціями для забезпечення безпеки в Європі і по всьому світу. Ця співпраця охоплює різні аспекти, включаючи кібербезпеку, боротьбу з тероризмом, реагування на гуманітарні кризи та підтримку міжнародного миру і стабільності.

Ці принципи та концепції, хоча і є складними, формують основу для розуміння того, як ЄС використовує свою зовнішню політику для просування своїх цінностей та інтересів на світовій арені. Вони відображають важливу роль Європейського Союзу як глобального актора, який працює на користь демократичного світу, в якому поважаються права людини та верховенство права.

Міжнародне співробітництво та розвиток є важливими аспектами

зовнішньої політики Європейського Союзу. З цієї перспективи, ЄС займає позицію лідера у наданні розв'язкової та гуманітарної допомоги на глобальному рівні. Важливо зрозуміти, що таке розв'язкова допомога включає широкий спектр дій, включаючи фінансову підтримку, технічну допомогу, навчання та інші форми співробітництва. [15]

Зовнішньоекономічна політика ЄС відіграє важливу роль у процесі інтеграції. ЄС є одним з найбільших економічних блоків у світі, що проводить активну торговельну політику та укладає угоди про вільну торгівлю з різними країнами та регіонами. Такі угоди сприяють розвитку економічних зв'язків та регіональної інтеграції.

Крім того, Європейський Союз використовує свою зовнішню політику як засіб підтримки стабільності в регіонах, що знаходяться в стані війни або післявоєнної відбудови. Це означає забезпечення гуманітарної допомоги для страждаючого населення, а також допомогу в реконструкції та відбудові після війни.

Політика сусідства Європейського Союзу (ЄС) є важливою частиною його зовнішньої політики, орієнтованою на створення стабільного, безпечного та процвітаючого оточення на його кордонах. Це включає підтримку політичних та економічних реформ у країнах-сусідах, сприяння регіональному співробітництву та розвиток інфраструктури.

ЄС намагається підтримувати стабільність та розвиток у своєму сусідстві, включаючи країни Східної Європи, Південного Кавказу, Балкан і Південного Середземномор'я. Основними інструментами цієї політики є укладання угод про асоціацію, надання фінансової та технічної допомоги, а також впровадження програм співробітництва.

ЄС прагне координувати зовнішньополітичні дії своїх членів за допомогою таких інструментів, як спільна зовнішньополітична та безпекова політика (СЗБП), спільна політика безпеки та оборони (СПБО) та різні інструменти зовнішньої допомоги.

СЗБП спрямована на співробітництво між державами-членами у

міжнародних питаннях, таких як міжнародна безпека, протидія тероризму, співробітництво з третіми країнами та регіональні організації. СПБО забезпечує координацію військової та оборонної політики держав-членів, включаючи місії та операції кризового управління. [16]

ЄС також проводить активну політику розширення, спрямовану на включення нових держав-членів в інтеграційний процес. Політика розширення базується на критеріях, встановлених у Копенгагені, які включають стабільність демократичних інституцій, правову державу, ринкову економіку та здатність кандидатів впроваджувати та виконувати законодавство ЄС.

Східне партнерство є ключовою частиною політики сусідства ЄС. Це ініціатива, яка спрямована на поглиблення та посилення відносин між ЄС та його східними сусідами: Армєнією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Молдовою та Україною. Цілі Східного партнерства включають підтримку політичних реформ, економічної інтеграції та приближення законодавств. [17]

Євромедітеранське партнерство, також відоме як процес Барселони, спрямоване на посилення відносин між ЄС та країнами Південного Середземномор'я, включаючи Алжир, Єгипет, Ізраїль, Йорданію, Ліван, Лівію, Марокко, Палестину, Сирію та Туніс. [18]

Політика Європейського Союзу щодо його сусідства є багатогранною. Вона включає заходи, які спрямовані на підтримку демократії, прав людини та верховенства права в цих країнах. Це має на меті сприяння стабільності та розвитку, включаючи заохочення економічних реформ, які сприяють економічному зростанню, створенню робочих місць та зниженню бідності.

Особливу увагу ЄС приділяє розвитку інфраструктури на своїх кордонах, включаючи транспорт, енергетику та телекомунікації. Це є важливим чинником для сприяння регіональному співробітництву та інтеграції, а також для забезпечення доступу до ринків і послуг ЄС.

У випадку Східного партнерства, ЄС прагне до підтримки політичних та економічних реформ, які ведуть до поглиблення демократії, правової держави та поваги до прав людини. Це включає співпрацю у сферах, які стосуються прав

людини, громадянського суспільства, засобів масової інформації та судової системи. [19]

Щодо Євромедітеранського партнерства, ЄС сприяє розвитку стабільних, мирних і процвітаючих відносин з країнами Південного Середземномор'я. Це означає підтримку процесів реформ, зокрема політичних, економічних та соціальних, з метою покращення якості життя населення цих країн.

Відносини Європейського Союзу з ключовими глобальними акторами, такими як США, Китай, Росія, Індія та Бразилія, є важливою частиною його зовнішньої політики. У прагненні підтримувати партнерські відносини, ЄС прагне співпрацювати з цими країнами у вирішенні міжнародних проблем, які стосуються всього світу. Це може включати співпрацю у боротьбі з глобальними викликами, такими як кліматичні зміни, міжнародний тероризм, боротьба з бідністю та голодом, а також проблеми з безпекою та стабільністю. [20]

Партнерство Європейського Союзу з ключовими глобальними акторами є багатограним і об'ємним, але дозвольте нам розглянути декілька прикладів, які ілюструють ці відносини:

США: ЄС і США мають глибокі та стабільні відносини, які сягають декількох десятиліть назад. Вони співпрацюють у великому спектрі питань, включаючи безпеку, економіку, науку і технології, а також культуру. Зокрема, вони є важливими торговельними партнерами один для одного і активно співпрацюють у таких міжнародних організаціях, як ООН та Всесвітня організація торгівлі.

Китай: Відносини між ЄС і Китаєм є складними, але важливими. ЄС активно співпрацює з Китаєм у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату і боротьба з епідеміями. Однак ЄС також висловлює свою стурбованість з приводу прав людини в Китаї та викликів, пов'язаних з кібербезпекою і промисловою політикою.

Індія: ЄС визнає Індію як важливого глобального партнера і активно працює над зміцненням двосторонніх відносин. Це включає співпрацю у сфері торгівлі ЄС та Індія активно співпрацюють у сфері торгівлі, інвестицій, науки

та технологій, а також у галузі кліматичних змін. ЄС прагне підтримувати Індію в її шляху до сталого розвитку, і вони спільно працюють над такими важливими глобальними проблемами, як зміна клімату, бідність та енергетична безпека.

Бразилія: ЄС вважає Бразилію важливим партнером, особливо в контексті регіональних та глобальних питань. Вони співпрацюють у ряді сфер, включаючи торгівлю, екологію, науку та технології, а також у галузі прав людини. ЄС та Бразилія також спільно працюють над такими важливими глобальними викликами, як зміна клімату та боротьба з незаконним оборотом наркотиків.

ЄС прагне постійно розширювати та глибити свої відносини з цими ключовими глобальними акторами. Це включає не тільки формування взаємовигідних двосторонніх відносин, але і співпрацю у вирішенні глобальних викликів, які вимагають координованих міжнародних зусиль. Зазначається, що відносини ЄС з кожною з цих країн є унікальними і мають свої особливості, залежно від історичних, політичних, економічних та культурних контекстів. [21]

Превентивна дипломатія та управління кризами стали важливою частиною зовнішньої політики Європейського Союзу. ЄС намагається активно вживати заходів, щоб запобігти виникненню міжнародних конфліктів та криз, використовуючи різноманітні інструменти та механізми.

Превентивна дипломатія полягає в активному використанні дипломатичних каналів для попередження конфліктів. Це може включати проведення переговорів, посередництва, налагодження діалогу між сторонами конфлікту, та сприяння вирішенню спорів через мирні засоби. Також ЄС здійснює превентивну дипломатію через допомогу в розбудові демократії, права людини та верховенства права, оскільки вважає, що ці цінності можуть сприяти стабільності та запобігти конфліктам. [22]

В управлінні кризами ЄС має ряд інструментів, включаючи місії ЄС з цивільного управління кризами, військові операції, гуманітарну допомогу, програми розбудови миру, а також санкції. ЄС прагне мобілізувати свої ресурси для реагування на кризові ситуації, коли це необхідно, і використовує ці

інструменти як в рамках своєї Спільної політики безпеки та оборони (СПБО), так і в рамках своєї ширшої зовнішньої політики. [23]

Враховуючи широкий спектр викликів та криз, з якими стикається світ, превентивна дипломатія та управління кризами продовжують бути центральними елементами зовнішньої діяльності ЄС.

ЄС, як великий глобальний актор, постійно працює над покращенням та розвитком своїх зовнішньополітичних інструментів. Це охоплює широкий спектр активностей, від фінансових інструментів до дипломатичних мереж. [24]

Розвиток нових фінансових інструментів: ЄС використовує свою фінансову вагу для впливу на глобальні справи. Це може включати використання торговельних угод, бюджетної допомоги, інвестиційних угод або санкцій. Ці інструменти можуть бути вдосконалені та адаптовані для відповіді на конкретні виклики та можливості.

Розширення дипломатичних мереж: ЄС постійно працює над підвищенням своєї дипломатичної присутності та впливу на всій земній кулі. Це може передбачати відкриття нових делегацій ЄС, підвищення статусу існуючих делегацій або покращення співпраці з іншими дипломатичними акторами, такими як ООН або регіональні організації.

Посилення координації між державами-членами та інституціями ЄС: Щоб максимізувати свій вплив, ЄС постійно працює над покращенням координації між різними акторами, які займаються зовнішньою політикою на рівні ЄС. Це включає, наприклад, глибше взаємодію між Європейською Комісією, Високим представником ЄС з питань зовнішньої політики та безпеки, та зовнішніми службами держав-членів.

Спроби ЄС вдосконалити свої зовнішньополітичні інструменти відбуваються в динамічному контексті, який охоплює ряд викликів, зокрема зміну міжнародного порядку, вплив технологічних змін, а також внутрішні виклики, такі як Brexit. [25]

Ці концепції та принципи формують основу зовнішньої політики ЄС, яка відображає спільні цінності та інтереси держав-членів та спрямована на

підтримання міжнародного порядку, забезпечення миру та стабільності, а також підвищення просперитету та демократії у регіоні та за його межами.

1.3. Безпекові аспекти та механізми співпраці у Європейському Союзі

Безпека становить основу для стабільності та процвітання будь-якого суспільства, і Європейський Союз (ЄС) не є винятком. Як унікальний міжнародний союз, ЄС прагне до підтримки миру та стабільності як на власному територіальному просторі, так і на глобальному рівні. Ця тема має на меті дослідити ключові безпекові аспекти та механізми співпраці у ЄС, які роблять його важливим актором у глобальній безпековій арені.

Включаючи в себе багато різних аспектів, безпекова політика ЄС є комплексною та багаторівневою. Це включає в себе спільну зовнішню та безпекову політику, спільну безпекову та оборонну політику, співпрацю в області юстиції та внутрішніх справ, захист кордонів, енергетичну та кібербезпеку. Кожен з цих компонентів відіграє важливу роль в захисті та зміцненні безпеки ЄС, а також сприяє його стратегічним інтересам на міжнародній арені.

Спільна зовнішня та безпекова політика (СЗБП) Європейського Союзу представляє собою одну з найбільш важливих складових його зовнішніх дій. Цей механізм був створений для координування зовнішньополітичних дій держав-членів ЄС та спрямований на посилення ролі ЄС на міжнародній арені.

СЗБП є засобом, який дозволяє ЄС говорити одним голосом у важливих міжнародних питаннях. Вона включає в себе відповідь ЄС на кризи, виробництво загальних стратегій, визначення політичних та безпекових пріоритетів, а також здійснення місій з гуманітарної допомоги та миротворчих операцій. [26]

Розуміння того, як СЗБП працює, потребує усвідомлення важливого балансу між національними інтересами держав-членів та загальною стратегією ЄС. Незважаючи на те, що кожна держава-член є суверенною державою з власною зовнішньою політикою, всі вони згодні координувати свої дії за допомогою СЗБП для досягнення спільних цілей.

СЗБП базується на принципі консенсусу, що означає, що всі рішення

повинні бути прийняті одностайно всіма державами-членами. Це може бути викликом, оскільки потребує високого рівня дипломатичного маневрування та взаємодії, але також гарантує, що жодна держава-член не буде почувати себе виключеною або зневаженою.

Одним з ключових елементів СЗБП є використання дипломатичних та економічних інструментів для забезпечення міжнародної безпеки та стабільності. Це може включати в себе використання санкцій проти країн, які порушують міжнародне право, проведення переговорів з метою поліпшення стабільності регіонах у стані війни, або навіть відправлення миротворчих сил для запобігання насильству та захисту цивільного населення. [27]

Нарешті, варто зазначити, що СЗБП відіграє важливу роль у відносинах між ЄС і Україною. ЄС активно підтримує Україну в її прагненні до реформ та євроінтеграції, а також у відповіді на війну на східній частині України та незаконну анексію Криму Росією. Через механізми СЗБП ЄС здійснив значні дипломатичні та економічні заходи для підтримки суверенності та територіальної цілісності України, в той же час виступаючи як посередник у переговорах з Росією. [28]

Спільна безпекова та оборонна політика (СБОП) є критичною складовою зовнішньої політики Європейського Союзу, створеною для реагування на кризи, підтримки міжнародного миру та безпеки. Ця політика включає в себе широкий спектр військових та цивільних місій, включаючи управління кризами, посилення миру, підтримку міжнародної безпеки, а також боротьбу з тероризмом.

Основою СБОП є глибока переконаність, що колективна безпека є найбільш ефективним способом забезпечення стабільності в Європі та в усьому світі. Це полягає у збереженні миру, запобіганні конфліктам та посиленні міжнародного порядку, заснованого на праві. Через СБОП ЄС може розгорнути військові та цивільні місії для управління кризами, запобігання війні та стабілізації після війни.

СБОП прагне забезпечити максимальну можливу гармонію в оборонних

питаннях між державами-членами ЄС. Це означає координацію та планування між національними оборонними відомствами, що працюють разом для досягнення спільних цілей. Це створює солідарність між країнами ЄС, допомагає вирішувати проблеми разом та дозволяє ЄС діяти як єдиний актор на міжнародній арені. [29]

Важливим аспектом СБОП є її спрямованість на вирішення викликів, таких як тероризм, кібербезпека, енергетична безпека та міграція. ЄС використовує свій оборонний потенціал для захисту своїх громадян та підтримки стабільності в регіонах, які піддаються найбільшому ризику.

В контексті України, СБОП ЄС відіграє критичну роль у підтримці країни в її суверенітеті та територіальній цілісності в обличчі агресії з боку Росії. ЄС використовує СБОП для надання підтримки Україні в її зусиллях забезпечити мир та стабільність, в тому числі через проведення цивільних та військових місій, спрямованих на підтримку реформ у сфері безпеки та оборони в Україні.

Співпраця у сфері юстиції та внутрішніх справ (СЮВС) - це важливий аспект європейської інтеграції, який включає в себе багато різних секторів та проблем. Цей напрямок забезпечує тісну співпрацю між державами-членами Європейського Союзу з метою збереження безпеки та захисту прав людей.

У контексті боротьби з тероризмом, ЄС спрямовує зусилля на виявлення та відстеження терористичних мереж, що діють в межах його кордонів. Це включає обмін інформацією та розвідувальними даними між державами-членами, а також координацію заходів, спрямованих на запобігання терористичним атакам.

Організована злочинність є ще одним викликом, з яким ЄС стикається у контексті СЮВС. Злочинні групи, що діють транснаціонально, часто використовують свободу руху в межах ЄС для своїх дій. Відповідно, ЄС співпрацює з метою посилення правоохоронної діяльності, підвищення ефективності слідства та притягнення до відповідальності злочинців.

Кіберзлочинність стає все більш важливою проблемою для безпеки ЄС. ЄС активно співпрацює у цьому напрямку, розробляючи спільні стратегії і

інструменти для протидії кіберзлочинності, включаючи кібератаки, шахрайство в інтернеті та торгівлю незаконними товарами онлайн. [30]

ЄС також приділяє значну увагу питанню незаконної міграції. Зусилля ЄС в цій сфері зосереджені на запобіганні незаконної міграції, зокрема шляхом посилення кордонів ЄС, боротьби з торгівлею людьми та зловживаннями в системі притулку, а також сприяння легальної міграції і інтеграції мігрантів. [31]

Усі ці аспекти СЮВС вимагають тісної міжнародної співпраці, обміну інформацією та координації дій на рівні ЄС, а також залучення партнерів ЄС за його межами, у тому числі з країнами, з якими у ЄС є договори про асоціацію, такими як Україна.

Європейський Союз приділяє велику увагу питанню безпеки своїх зовнішніх кордонів. Це особливо важливо, враховуючи відкриті внутрішні кордони в рамках Схененської зони. Управління кордонами є важливою складовою зовнішньої політики ЄС, що включає контроль за міграцією, боротьбу з транснаціональною злочинністю і тероризмом. [32]

Спеціалізоване агентство ЄС, відоме як Frontex (Європейська агенція з питань прикордонного та берегового охорони), відіграє важливу роль у цьому процесі. Frontex був створений у 2004 році з метою координувати співпрацю між національними органами охорони кордонів у країнах ЄС. Ця агенція співпрацює з державами-членами для забезпечення безпеки зовнішніх кордонів ЄС, здійснюючи спільні операції і надаючи технічну підтримку та навчання. [33]

Основні задачі Frontex включають допомогу державам-членам у ситуаціях, що вимагають підсиленого технічного та оперативного співробітництва на зовнішніх кордонах, розвиток європейської системи управління кордонами, надання підтримки державам-членам у навчанні прикордонних охоронців, проведення ризикового аналізу, слідкування та вивчення розвитку контролю на кордонах. Вона також забезпечує оперативну та аналітичну підтримку для розслідування та протидії причинам незаконної

міграції і тероризму.

Важливо зауважити, що Frontex працює в рамках правил ЄС та міжнародного права, включаючи стандарти прав людини, при здійсненні своєї місії. Всі дії Frontex мають бути у відповідності з принципами пропорційності та необхідності, а також враховувати права заявників на притулок і інші вразливі групи. [34]

Останніми роками мандат Frontex був розширений, і йому було надано більше ресурсів для виконання його завдань, особливо з урахуванням кризи мігрантів 2015-2016 років і продовжуючих викликів, пов'язаних з міграцією та безпекою кордонів.

Енергетична безпека важлива для суверенності, стабільності та добробуту Європейського Союзу. Це ключовий аспект Європейської політики, що включає покращення рівня енергоефективності, розвиток відновлюваної енергетики, розширення мережі енергетичних інфраструктур та диверсифікація постачання енергії.

Постачання енергії від іноземних держав, особливо від країн, що не є членами ЄС, може стати потенційною вразливістю для ЄС через політичні або економічні нестабільності цих країн. Тому ЄС прагне знизити свою залежність від окремих джерел, розробляючи більш різноманітні постачальники та транзитні маршрути. [35]

Однією з головних стратегій є збільшення внутрішнього виробництва енергії через відновлювані джерела енергії. ЄС приділяє велику увагу розвитку вітрової, сонячної, гідроелектричної та біомасної енергії. Це не тільки зменшує залежність від іноземних постачальників, але також сприяє досягненню цілей ЄС у сфері зміни клімату.

Впровадження та покращення інфраструктурних мереж - ще один важливий аспект політики енергетичної безпеки ЄС. Це передбачає розширення та модернізацію трубопроводів, електромереж та інших елементів інфраструктури для ефективною та надійною поставкою енергії.

Нарешті, ЄС також працює над підвищенням енергоефективності, що є

важливим елементом енергетичної безпеки. Це означає, що ЄС намагається зменшити потребу в енергії, оптимізуючи її використання в промисловості, будівництві, транспорті та інших секторах. [36]

Кібербезпека вже давно стала важливою складовою міжнародної безпеки, і Європейський Союз відіграє ключову роль у її розвитку та захисті. Важливість кібербезпеки зростає в контексті посилення глобальної цифрової інтеграції, що відкриває нові можливості для злочинності та зловмисництва у цифровому просторі. У зв'язку з цим ЄС вирішив активізувати свої зусилля у сфері кібербезпеки. [37]

Одним з основних напрямків діяльності ЄС у цій сфері є попередження, виявлення та відповідь на кібератаки. Це означає розробку та впровадження заходів для захисту цифрової інфраструктури ЄС та виробничих процесів від потенційних кіберзагроз. На практиці це включає такі заходи, як створення спеціалізованих центрів відповіді на кіберінциденти, розробка технологій для виявлення та відповіді на кібератаки, а також підвищення кібергігієни серед користувачів цифрових технологій. [38]

Також ЄС активно працює над боротьбою з кіберзлочинністю. Це означає розробку та впровадження правових норм, які покликані протидіяти таким злочинам, як кібершахрайство, кібершпигунство, кібертероризм та інші форми незаконної діяльності у цифровому просторі. Для цього ЄС співпрацює з міжнародними партнерами, зокрема з Інтерполом та Європолом.

Важливою частиною політики ЄС у сфері кібербезпеки є розвиток відповідних навичок та компетенцій серед населення та спеціалістів. Це включає проведення навчальних курсів, семінарів, воркшопів та інших форм навчання, що спрямовані на підвищення рівня кіберграмотності та здатності ефективно впоратися з кіберзагрозами. [39]

Таким чином, ЄС займає активну позицію в сфері кібербезпеки, вживаючи комплексних заходів для захисту свого цифрового простору та гарантування безпеки своїх громадян у цифровому віці.

Європейський Союз (ЄС) відіграє важливу роль у глобальному контексті

безпеки, використовуючи цілий ряд механізмів для захисту своїх інтересів та підтримки стабільності у регіоні та в усьому світі. Центральними стовпами безпекової структури ЄС є Спільна зовнішня та безпекова політика (СЗБП) та Спільна безпекова та оборонна політика (СБОП), які надають ЄС можливість координувати свою зовнішню політику і вести активну роль у глобальних питаннях безпеки, а також вирішувати кризи та підтримувати міжнародний мир.

У сфері юстиції та внутрішніх справ, ЄС активно співпрацює для боротьби з такими загрозами, як тероризм, організована злочинність, кіберзлочинність та незаконна міграція. Охорона кордонів є ще одним ключовим аспектом безпеки ЄС, з агентством Frontex, що відповідає за забезпечення безпеки на зовнішніх кордонах ЄС.

Виклики, пов'язані з енергетичною безпекою, також знаходяться в центрі уваги ЄС, який працює над зменшенням своєї залежності від іноземних джерел енергії і покращенням енергетичної безпеки. Нарешті, в сучасному світі кібербезпека стає все більш важливою, і ЄС вживає активних заходів для захисту від кібератак та злочинів у цифровому просторі.

В цілому, ЄС продемонстрував свою готовність та здатність протистояти міжнародним викликам у сфері безпеки та вирішувати регіональні та глобальні проблеми. Все це робить Європейський Союз ключовим учасником у забезпеченні стабільності та безпеки на міжнародній арені.

РОЗДІЛ 2.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄС В ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНИ

2.1. Основні аспекти та ключові етапи розвитку зовнішньої політики ЄС щодо України

Європейський Союз, як один із найважливіших глобальних акторів, відіграє значну роль в формуванні міжнародних відносин та політичної динаміки. Особливо значним є вплив ЄС на сусідні країни, зокрема Україну. Протягом останніх декількох десятиліть відносини між ЄС і Україною виявилися у центрі значного числа політичних дискусій і досліджень. Спостерігається нестабільність відносин, пов'язана з викликами та перешкодами, які постають на шляху їх розвитку. Основні аспекти та ключові етапи розвитку зовнішньої політики ЄС щодо України вимагають детального аналізу, щоб зрозуміти вплив Європейського Союзу на політичний, економічний та соціальний розвиток України.

Зовнішня політика Європейського Союзу щодо України пройшла кілька ключових етапів розвитку, і вона має кілька основних аспектів, які варто розглянути.

Партнерство та співробітництво між Європейським Союзом та Україною, започатковане у 1994 році, стало основним каменем в структурі двосторонніх відносин. Угода визначала обсяг та глибину співпраці, створюючи платформу для розширеного політичного діалогу, збільшення взаємної торгівлі та взаємного законодавчого співробітництва.

Угода про партнерство та співробітництво, що набула чинності у 1998 році, передбачав широке поле для взаємодії. Він стимулював українську економіку та політичну систему, розширюючи торгівлю та економічні відносини з ЄС, просування законодавчого приближення та адаптації стандартів

ЄС. Ключовим елементом цього договору було прагнення ЄС забезпечити стабільність на своїх східних кордонах, просуваючи демократичні цінності, права людини та принципи ринкової економіки. [40]

Також ЄС пропонував допомогу Україні у впровадженні економічних реформ, розвитку інфраструктури, боротьбі з організованою злочинністю та корупцією, а також у зміцненні демократії та прав людини. Спеціальний наголос було зроблено на важливості створення ефективного механізму вирішення торгових спорів, що свідчило про важливість України як торгового партнера ЄС. [41]

Європейська політика сусідства (ЄПС) є ключовим інструментом зовнішньої політики Європейського Союзу, створеним з метою підтримки стабільності, безпеки та добробуту країн, що розташовані в безпосередній близькості до ЄС. Україна є важливим партнером в рамках ЄПС. Основою відносин між Україною та ЄС є Угода про асоціацію, яка набрала чинності в 2017 році. Ця Угода включає глибоку і всеосяжну зону вільної торгівлі (DCFTA), що дозволяє більшість товарів вільно переміщуватися між Україною та ЄС без мит або з обмеженими митами. Через ЄПС, ЄС надає значну фінансову та технічну підтримку Україні для підтримки реформ, які спрямовані на впровадження європейських стандартів в українське законодавство та практику. Це включає реформи у сферах, таких як державне управління, економіка, енергетика, освіта, охорона здоров'я, транспорт, екологія та права людини. ЄПС також сприяє зближенню України з ЄС через підтримку мобільності громадян та співпраці в області вищої освіти та науки, включаючи програму ЄС "Еразмус+". [42]

Важливими складовими ЄПС є також діалоги з Україною з питань прав людини, реформи судової системи, боротьби з корупцією та підтримки демократії. Загалом, ЄПС спрямована на підтримку України в її прагненні до глибшої політичної асоціації та економічної інтеграції з ЄС.

У цей період відносин ЄС і України були зосереджені на виробництві стабільної рамки для продовження співпраці, зміцнення демократії в Україні та

створення умов для її подальшого зближення з ЄС. Це було декілька етапів, які включали угоду про партнерство та співробітництво, план дій ЄС-Україна, а також перші кроки до Східного партнерства.

Східне Партнерство - це ініціатива Європейського Союзу, спрямована на поглиблення та підсилення відносин між ЄС і його східними сусідами: Армєнією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Молдовою та Україною. Ця ініціатива була започаткована у 2009 році на Празькому саміті ЄС. Україна є важливим учасником Східного Партнерства з огляду на її географічну близькість та великий потенціал для поглиблення співпраці з ЄС.

Одним з основних напрямків Східного Партнерства є політична асоціація, яка передбачає зміцнення демократичних інститутів, прозорості, державного управління та стабільності в регіоні. Цей напрямок також акцентує на питаннях людських прав, основних свобод, реформування судової системи та боротьбу з корупцією. У цьому контексті Україна прагне досягти важливих стандартів ЄС і проводить ряд реформ. [43]

Другим ключовим напрямком Східного Партнерства є економічна інтеграція та конвергенція політик ЄС. Це включає створення зони вільної торгівлі між ЄС і Україною, покращення бізнес-клімату, сприяння інвестиціям та розвитку підприємництва. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС, яка включає глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі (DCFTA), є важливою складовою цього процесу.

Окрім того, Східне Партнерство передбачає співпрацю в таких сферах як енергетика, транспорт, освіта та культура. На додаток до всього цього, Україна отримала безвізовий режим з ЄС у 2017 році, що стало важливим кроком в поглибленні людських контактів та культурного обміну. [44]

Отже, Східне Партнерство прагне до більш тісної інтеграції України та інших східних партнерів з Європейським Союзом, надаючи рамки для політичної асоціації, економічної інтеграції та зміцнення контактів між народами.

Угода про асоціацію між ЄС і Україною, яка була підписана в 2014 році, є

важливим етапом в розвитку двосторонніх відносин. Основою для підписання угоди стали події Євромайдану, який відбувся в кінці 2013 - початку 2014 року і призвів до революції гідності в Україні, внаслідок якої Україна змінила свій курс на більш прозахідний. [45]

Ця угода включає в себе політичну асоціацію, що підтверджує зобов'язання України до принципів демократії, права людини та руху в напрямку європейської інтеграції. ЄС, у свою чергу, виразив свою підтримку за демократичні реформи в Україні.

Угода також передбачає поглиблення економічної інтеграції між ЄС та Україною. Це означає, що ЄС підтримує економічні реформи в Україні, зокрема ті, що вимагаються для створення зони вільної торгівлі між ЄС та Україною. [46]

Ця зона вільної торгівлі дає Україні доступ до великого ринку ЄС і сприяє її економічному розвитку. У той же час, ЄС зможе експортувати свою продукцію на український ринок без митних бар'єрів.

У цілому, Угода про асоціацію стала суттєвим поштовхом до поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС, і має стратегічне значення для подальшого розвитку зовнішньої політики ЄС щодо України.

Європейський Союз впродовж багатьох років активно підтримує Україну в її стремлінні до європейської інтеграції. Ця підтримка виражається не тільки в політичних деклараціях, але й в конкретних діях - фінансовій підтримці, технічній допомозі та консультативних послугах.

Фінансова підтримка ЄС передбачає надання безповоротних грантів та позик. Найбільшим джерелом грантової допомоги для України є Європейський інструмент сусідства. Ці кошти спрямовуються на реалізацію конкретних проектів у таких сферах, як енергетика, транспорт, охорона довкілля, освіта, здоров'я, захист прав людини, демократизація та інше. Також ЄС надає позики через Європейський банк реконструкції та розвитку та Європейський інвестиційний банк. [47]

Технічна допомога ЄС включає розробку і реалізацію проектів,

організацію семінарів та навчань для українських фахівців, консультації з розробки законодавства і політики. Серед найбільших програм технічної допомоги можна назвати TAIEX та Twinning. TAIEX надає короткострокову допомогу шляхом організації семінарів, консультацій і візитів українських фахівців до країн ЄС. Twinning передбачає довгострокову співпрацю між державними установами України та ЄС з метою впровадження європейських стандартів в Україні. [48]

Консультативні послуги надаються через різні механізми. Серед них можна відзначити Спеціального радника ЄС з питань реформ в Україні, який консулює український уряд з питань реалізації реформ. Також ЄС постійно проводить консультації з українськими владними структурами, громадським суспільством та міжнародними організаціями з метою координації допомоги.

Таким чином, підтримка ЄС відіграє ключову роль у реалізації реформ та прогресі України в напрямку європейської інтеграції.

Зовнішня політика Європейського Союзу щодо України пройшла важливий шлях еволюції, від простого партнерства до глибокої політичної асоціації та економічної інтеграції. Починаючи з 1994 року з підписання Партнерського та співробітницького договору, зосередженого на підвищенні рівня політичного діалогу, торгівлі та законодавчої співпраці, відносини між Україною та ЄС стали все більш глибокими.

У 2009 році було започатковано Східне Партнерство, метою якого було поглиблення інтеграції країн Східної Європи, включаючи Україну, з ЄС. Основні напрями Східного Партнерства полягали в політичній асоціації, прогресу у напрямку демократичних реформ, та економічній інтеграції через створення зони вільної торгівлі.

У 2014 році, після подій Євромайдану, було підписано Угоду про асоціацію між ЄС і Україною. Цей документ став важливим кроком на шляху до глибокої інтеграції України в європейський простір.

Також ЄС активно підтримує Україну в її реформах, надаючи фінансову підтримку, технічну допомогу та консультативні послуги. Ця підтримка є

ключовим елементом в розвитку відносин між Україною та ЄС та сприяє подальшому прогресу в напрямку європейської інтеграції.

В цілому, відносини між ЄС та Україною пройшли від простої співпраці до більш взаємно залежних відносин, з акцентом на політичну асоціацію, економічну інтеграцію та підтримку реформ. Незважаючи на виклики, ЄС продовжує грати ключову роль у підтримці розвитку України на її шляху до європейської інтеграції.

2.2. Інституційний механізм співпраці ЄС та України

Інституційний механізм співпраці між Європейським Союзом та Україною відіграє важливу роль у зміцненні та розширенні їхніх взаємовідносин. Цей механізм є частиною більшого контексту української євроінтеграції і складається з ряду органів та установ, які співпрацюють для досягнення спільних цілей.

Рада асоціації

Комітет асоціації

Комітет асоціації у торговельному складі

Парламентський комітет асоціації

Платформа громадянського суспільства

Кожен з цих органів відіграє унікальну роль у структурі інституційної співпраці між ЄС та Україною, що дозволяє ефективно виконувати спільні завдання, просувати реформи та зміцнювати європейську інтеграцію України.

Рада асоціації – це інституціональний орган, який відіграє критично важливу роль у взаємодії між ЄС та Україною. Цей орган був створений згідно з Угодою про партнерство і співробітництво (ПСД) і пізніше зміцнений Угодою про асоціацію. Він зазвичай проводиться на рівні міністрів закордонних справ, хоча іноді може збиратися на рівні глав держав або урядів.

Рада асоціації складається з представників обох сторін, включаючи міністрів і інших високопоставлених чиновників, які мають повноваження відповідно до сфер їх відповідальності. Вони відповідають за прийняття рішень, які стосуються виконання Угоди про асоціацію, та забезпечують стратегічний напрямок для подальшої євроінтеграції України.

Рада асоціації надає політичні настанови для розвитку відносин і слугує як головний форум для політичного діалогу між двома сторонами. Вона є важливою площадкою для обговорення широкого спектру питань, включаючи спільні пріоритети, регіональні проблеми, економічні відносини, ситуацію з правами людини та демократією. [49]

Основними завданнями Ради асоціації є спостереження за виконанням Угоди про асоціацію і рекомендації щодо її реалізації. Вона розглядає будь-які проблеми, які можуть виникнути в ході виконання Угоди, і, при необхідності, розробляє рішення. Рада також займається оглядом загальних стратегій і політик ЄС, оцінкою прогресу України в напрямку інтеграції з ЄС та визначенням пріоритетів для майбутнього розвитку двосторонніх відносин.

Зустрічі Ради асоціації відбуваються не менше ніж один раз на рік. Вони забезпечують важливу можливість для прямого діалогу, обміну поглядами та координації дій, що сприяє подальшому розвитку співпраці між ЄС та Україною. [50]

Комітет асоціації є важливим структурним органом, що сприяє здійсненню взаємодії між Європейським Союзом та Україною. Створений для забезпечення найефективнішої реалізації Угоди про асоціацію, Комітет допомагає підготувати зустрічі Ради з асоціації та слідкує за виконанням її рішень. Його склад включає представників обох сторін, які мають великі повноваження та зобов'язані робити все можливе для вирішення практичних питань євроінтеграції.

Комітет асоціації, на відміну від Ради асоціації, який збирається на вищому рівні, виконує роботу з моніторингу та координації різних аспектів Угоди про асоціацію на більш практичному рівні. Він діє як форум для обговорення, визначення пріоритетів та прийняття рішень щодо специфічних технічних та практичних аспектів процесу асоціації.

Комітет асоціації має ключову роль у процесі інтеграції України до ЄС. Він не лише допомагає виконувати взаємні зобов'язання, визначені в Угоді про асоціацію, але й виявляє можливі проблеми та виклики, що можуть виникнути під час процесу інтеграції, та виробляє способи їх подолання.

Постійне представництво України при ЄС в Брюсселі, як офіційне дипломатичне представництво України, є важливим комунікаційним мостом між Європейським Союзом та Україною. Його головне завдання - забезпечувати взаємодію між Україною та ЄС на найвищому рівні, а також виконувати

представницькі обов'язки від імені уряду України.

Відповідно до статті 466 Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, Комітету асоціації надають допомогу підкомітети, які діють у рамках Комітету асоціації. Ці підкомітети виконують важливу роль у визначенні конкретних областей, які потребують зосередження уваги і співпраці між ЄС та Україною. Зокрема, створено два таких підкомітети: Підкомітет з питань свободи, безпеки та юстиції та Підкомітет з питань економіки та іншого галузевого співробітництва. Ці підкомітети були створені згідно з рішенням № 2/2014 Ради асоціації між Україною та ЄС від 15 грудня 2014 року. Кожен з цих підкомітетів займається важливими темами, що впливають на безпеку, правосуддя, економіку та галузеве співробітництво між двома сторонами, вносячи вклад в загальні зусилля зі зміцнення відносин між Україною та ЄС. [51]

В рамках Комітету асоціації у торговельному складі діють чотири спеціалізовані підкомітети, кожен з яких займається власною областю регулювання торгівлі.

Підкомітет з управління санітарними та фітосанітарними заходами фокусується на регулюванні здоров'я людей, тварин та рослин у контексті торгівлі, зокрема на забезпеченні безпечності харчових продуктів та регулюванні фітосанітарних стандартів.

Підкомітет митного співробітництва надає рамки для обговорення митних питань та сприяє розвитку та реалізації митних політик, які відповідають інтересам обох сторін.

Підкомітет з питань географічних зазначень відповідає за забезпечення визнання та захисту географічних зазначень, що є важливим аспектом інтелектуальної власності в секторі торгівлі.

Підкомітет з питань торгівлі та сталого розвитку відповідає за підтримку балансу між економічним розвитком, соціальною справедливістю та екологічною стабільністю в контексті торгівлі між Україною та ЄС.

Парламентський комітет асоціації був створений згідно статті 467 Угоди

як простір для взаємодії між членами Верховної Ради України і Європейського Парламенту. Це місце, де можна обговорити важливі питання, обмінятися думками, вислухати досвід другої сторони, що важливо для поглиблення двосторонніх відносин та ефективної реалізації положень Угоди. Засідання Парламентського комітету асоціації проводяться двічі на рік, що гарантує регулярність контактів і можливість оперативного вирішення виникаючих питань.

Платформа громадянського суспільства, яку було засновано відповідно до статті 469 Угоди, виступає як важливий канал зв'язку між громадянським суспільством та сторонами Угоди. Основною її метою є інформування громадянського суспільства про прогрес виконання Угоди і забезпечення можливості для цієї спільноти внести свій вклад в процес її виконання.

Кожна зі сторін Платформи формується з 15 представників, які відображають широкий спектр секторів громадянського суспільства.

Через таку структуру, Платформа громадянського суспільства забезпечує, що всі важливі групи громадянського суспільства мають можливість бути почутими, а їхній внесок може бути врахований у процесі виконання Угоди.

Для адекватної організації діяльності Ради асоціації та Комітету асоціації з боку України було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2014 року №700. Ця Постанова забезпечила основу для створення і функціонування зазначених органів. [52]

Згодом, 8 липня 2015 року, було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України №646, яка встановила порядок організації роботи підкомітетів Комітету асоціації між Україною та ЄС, включаючи Комітет асоціації у торговельному складі, а також різних діалогів Україна - ЄС. [53]

Крім того, Постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2015 року №84 було встановлено, що рішення і рекомендації Ради асоціації і Комітету асоціації, включаючи рішення і рекомендації Комітету асоціації у торговельному складі, мають публікуватися на Урядовому порталі, а також в Офіційному віснику України протягом десяти днів з дня їх затвердження

секретарями цих органів. [54]

15 грудня 2014 року Рада асоціації між Україною та ЄС затвердила регламенти Ради асоціації та Комітету асоціації і його підкомітетів за рішенням № 1/2014. [55]

У червні 2015 року Голова Верховної Ради України затвердив Положення про Українську частину Парламентського комітету асоціації за Розпорядженням №831. [56]

У квітні 2015 року був прийнятий Регламент Платформи громадянського суспільства Україна-ЄС на установчому засіданні, в якому взяли участь члени Європейського економічного і соціального комітету та представники громадянського суспільства України.

Згідно з Положенням про Урядовий офіс, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 року №759, Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції забезпечує проведення спільних засідань Ради асоціації між Україною та ЄС, Комітету асоціації між Україною та ЄС, підкомітетів і діалогів, робочих засідань їх української частини. Крім того, Урядовий офіс забезпечує взаємодію членів двосторонніх органів асоціації з Української Сторони та організовує проведення щоквартальних зустрічей за участю Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України з представниками Української Сторони Платформи громадянського суспільства Україна — ЄС.

Інституційний механізм співпраці між ЄС та Україною є надзвичайно важливим для забезпечення ефективного взаємодій та діалогу між двома сторонами. Він створює формальну раму, яка визначає правила та процедури для взаємодії. Як найвищий орган співпраці, Рада ЄС-Україна відіграє ключову роль у формуванні політичного діалогу і стратегічного огляду відносин між ЄС і Україною. Це важливий інститут для перевірки стану виконання Угоди про асоціацію. Комітет з асоціації допомагає у підготовці зустрічей Ради з асоціації та виконанні її рішень. Він служить важливим мостом між вищими та нижчими рівнями взаємодії. Підкомітети з асоціації є місцем для обговорення технічних

питань, які стосуються різних сфер євроінтеграції. Вони сприяють більш детальному та специфічному обміну інформації, допомагаючи у вирішенні складних питань інтеграції. [57]

2.3. Взаємодія та співробітництво ЄС та України у безпековій сфері

Взаємодія та співробітництво між Європейським Союзом (ЄС) та Україною в безпековій сфері виступає одним з вирішальних аспектів в структурі двосторонніх відносин. Контекст війни на східній частині України та незаконної анексії Криму Російською Федерацією надає цьому питанню особливої важливості та актуальності. На основі свого членства у Глобальній стратегії ЄС та Партнерстві з ЄС у сфері безпеки, Україна має можливість зміцнити свою інтеграцію в безпекову структуру Європи. [58]

Європейський Союз (ЄС) відіграє вирішальну роль у наданні політичної підтримки Україні в контексті викликів безпеки, пов'язаних з анексією Криму Росією та війною у східній частині України. З моменту початку цих агресії Росії ЄС активно підтримував суверенітет та територіальну цілісність України, засуджуючи дії Росії як порушення міжнародного права.

Як частина цієї підтримки, ЄС ввів проти Росії ряд санкцій, що стали одним із ключових інструментів тиску на російський уряд. Санкції ЄС охоплюють широкий спектр обмежень, включаючи заморожування активів, обмеження на торгівлю зброєю, обмеження на доступ до певних важливих технологій та послуг, а також цільові санкції проти окремих осіб, відповідальних за порушення міжнародного права. Ці санкції, які періодично оновлюються та продовжуються, мають на меті висловити неприйняття дій Росії, забезпечити певний ступінь відповідальності та стимулювати відновлення поваги до міжнародного права. [59]

Ці заходи доповнюються послідовною дипломатичною позицією ЄС, яка закликає до вирішення конфлікту за допомогою мирних та дипломатичних засобів. ЄС регулярно підтверджує свою підтримку України під час війни із Росією, яка базована на нормах і принципах міжнародного права.

Враховуючи вплив війни на регіональну безпеку, ЄС продовжує бути важливим гравцем, надаючи Україні політичну підтримку та використовуючи санкції як інструмент протидії порушенням міжнародного права. [60]

Європейський Союз здійснює значну роботу з підтримки реформ в Україні, особливо у сфері безпеки. Зусилля ЄС направлені на підтримку суспільних реформ, які спрямовані на зміцнення інституційної стабільності, розвиток демократії, прозорості та правової держави. Реформа сектору безпеки та оборони є одним з ключових напрямків цього підтримуючого зусилля.

Спеціальна місія ЄС з консультування щодо реформи цивільної безпеки (EUAM) є одним з основних інструментів ЄС у цьому процесі. Ця місія забезпечує стратегічний консультування та підтримку українському уряду та її інституційним партнерам у впровадженні реформ. EUAM концентрується на поліцейській роботі, правоохоронній діяльності, судовій системі та боротьбі з корупцією.

Основною метою цієї роботи є внесення змін до системи, які допоможуть їй стати більш ефективною, прозорою та відповідати стандартам ЄС. Це, у свою чергу, допомагає зміцнити стабільність і безпеку в Україні, що є важливим для захисту її громадян та забезпечення її євроінтеграційних прагнень. [61]

У контексті безпекової сфери, ЄС також надає підтримку в управлінні прикордонням, цивільному управлінні кризами та реформуванні сектора безпеки, надаючи відповідну технічну допомогу та консультативні послуги.

Також варто зазначити, що ЄС працює через різні фінансові інструменти, такі як Інструмент сприяння стабільності та миру, щоб підтримувати реформи в Україні. Ці кошти можуть бути використані для фінансування проектів, що спрямовані на покращення якості і ефективності поліцейської роботи, покращення судової системи, боротьбу з корупцією та підвищення загальної рівня безпеки в Україні.

У цілому, ЄС відіграє важливу роль в підтримці реформ в Україні, надаючи не тільки фінансову, але і технічну допомогу, а також експертні знання. Ця підтримка є важливою для досягнення європейських стандартів в області безпеки та оборони, які, у свою чергу, важливі для зміцнення міжнародного статусу України.

Місії Європейського Союзу в Україні відіграють важливу роль у

забезпеченні стабільності та безпеки країни. Місія ЄС з консультування з питань цивільної безпеки (EUAM) та місія спостереження за безпекою OSCE об'єднують зусилля декількох держав-членів ЄС, спрямовуючи їх на сприяння миру та стабільності в регіоні.

Місія ЄС з консультування з питань цивільної безпеки (EUAM Ukraine) запущена в 2014 році з метою допомоги Україні в проведенні глибоких і стійких реформ у сфері цивільної безпеки. Її основною метою є допомога українському уряду в реалізації ефективної, довірчої та зрозумілої цивільної безпеки. Для досягнення цього, місія надає стратегічні поради та практичну підтримку за визначеними напрямками діяльності.

Фінансова підтримка Європейського Союзу (ЄС) є ключовим механізмом сприяння реформам в Україні, включаючи сектор безпеки. З моменту початку війни в Україні в 2014 році, ЄС, його держави-члени і фінансові установи, такі як Європейський інвестиційний банк та Європейський банк реконструкції та розвитку, надали більше 15 мільярдів євро в грантах і позиках для підтримки процесу реформ в Україні. [62]

Щодо безпеки, ЄС фінансує ряд проектів через свій Інструмент сприяння миру та стабільності (IcSP). Зокрема, ЄС підтримує проект з модернізації прикордонного контролю в Україні, що включає удосконалення інфраструктури прикордонного контролю, підвищення кваліфікації прикордонників та модернізацію їхнього обладнання. Крім того, ЄС активно сприяє проведенню реформи сектору безпеки та оборони в Україні через свою Місію консультування з питань цивільної безпеки (EUAM Ukraine), що надає стратегічні консультації українському уряду та підтримує розвиток ефективних, довірчих та здатних до відповіді цивільних служб безпеки.

У цілому, фінансова підтримка ЄС відіграє важливу роль у підтримці безпеки в Україні, допомагаючи країні впоратися зі значними викликами в області безпеки та стабільності.

Військове співробітництво між Європейським Союзом та Україною хоча і не є центральним у відносинах між двома сторонами, але є важливою

складовою євроінтеграційного процесу України. Хоча сам ЄС не відіграє прямої ролі в оборонному секторі України, окремі держави-члени ЄС активно співпрацюють з Україною в цій області на двосторонній основі. [63]

Важливе місце в цьому процесі займає білатеральна військова допомога, яку надають окремі держави-члени ЄС. Так, наприклад, Велика Британія, Німеччина, Франція та Польща вже надали значні кількості військової техніки, озброєння та навчального обладнання для потреб України. Крім того, ці країни також надають військову консультативну допомогу та проводять навчальні курси для українських військових.

Деякі держави-члени ЄС, такі як Польща, також активно співпрацюють з Україною в рамках багатосторонніх військових форматів, таких як Литовсько-Польсько-Українська бригада, що створює основу для поглиблення військового співробітництва.

Слід також відзначити, що військове співробітництво відбувається не тільки на рівні держави, але й на рівні оборонних промислових компаній. Українські виробники озброєння та військової техніки активно співпрацюють з європейськими партнерами з метою модернізації власного виробництва, розробки нових типів озброєння та входження на європейські ринки.

Таким чином, хоча ЄС як цілісний союз не відіграє прямої ролі в оборонному секторі України, окремі держави-члени активно співпрацюють з Україною в цій сфері, що допомагає в укріпленні оборонної здатності України та її інтеграції в європейський безпековий простір.

Важливою діяльністю ЄС є підтримка міжнародного тиску на Росію з метою зупинки її агресивних дій проти України. Це включає в себе координацію санкцій проти Росії, які були введені після анексії Криму і початку війни у 2014 році на східній частині України.

Також ЄС допомагає Україні у дипломатичній роботі, спрямованій на відновлення контролю над окупованими територіями. Наприклад, він допомагає Україні в наданні доказів порушення міжнародного гуманітарного права на окупованих територіях в міжнародних судових органах.

Загалом, активність ЄС в дипломатичному секторі свідчить про його бажання забезпечити перемогу України, що відображає стратегічний вибір ЄС на користь підтримки демократії, миру та стабільності на його східних кордонах.

Україна вже декілька років працює над інтеграцією з ЄС у сфері безпеки, особливо через Партнерство з ЄС в області безпеки. Основний наголос в цьому контексті покладено на відповідність стандартам ЄС в області безпеки і оборони, а також на підвищення спроможності України вирішувати внутрішні та зовнішні виклики в рамках європейських норм та принципів.

З моменту початку війни з Росією в 2014 році, Україна приділяє значну увагу реформуванню свого сектору безпеки і оборони з метою його відповідності європейським стандартам. У цьому контексті, ЄС надає Україні значну підтримку, яка включає фінансування, технічну допомогу та консультування. Наприклад, через Місію ЄС з консультування з питань цивільної безпеки (EUAM) ЄС надає консультативну підтримку Україні у реформуванні її правоохоронних органів та інших структур безпеки.

Інтеграція з ЄС в області безпеки також означає більшу участь України в операціях і місіях ЄС в рамках Спільної політики безпеки та оборони (СПБО). Це дозволяє Україні зміцнити свої зв'язки з державами-членами ЄС, отримати цінний досвід та знання, а також продемонструвати свою готовність до співпраці з ЄС.

На довгострокову перспективу, ця інтеграція з ЄС в області безпеки може створити основу для більш глибокого залучення України в європейські структури безпеки, можливо, через членство в ЄС. Проте це буде залежати від ряду факторів, включаючи політичну волю держав-членів ЄС, ситуацію в Україні та загальну політичну та безпекову ситуацію в Європі.

Взаємодія та співробітництво між ЄС та Україною в безпековій сфері є багатогранною і включає ряд ключових аспектів. На першому місці ЄС надає значну політичну підтримку Україні, особливо в контексті війни з Росією. Це означає що ЄС використовує свій вплив на міжнародній арені, щоб

підтримувати суверенітет і територіальну цілісність України, включаючи підтримку введення санкцій проти Росії. Водночас ЄС активно сприяє проведенню реформ в Україні, включаючи реформу сектору безпеки та оборони. Також ЄС надає Україні значну фінансову допомогу, частина якої призначена для підтримки сектору безпеки. Хоча ЄС не відіграє прямої ролі в оборонному секторі України, окремі держави-члени ЄС співпрацюють з Україною в цій області на двосторонній основі. На кінець, Україна продовжує працювати над інтеграцією з ЄС в області безпеки, особливо через Партнерство з ЄС в області безпеки, що включає більшу участь в операціях і місіях ЄС в рамках СПБО. Взагалі, взаємодія та співробітництво між ЄС та Україною в безпековій сфері є важливою частиною зусиль України щодо свого євроінтеграційного курсу, і це сприяє покращенню стабільності та безпеки в регіоні.

РОЗДІЛ 3.

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

3.1. Визначення поточних викликів та можливостей у співпраці між Україною та ЄС в зовнішній та безпековій сферах

Визначення поточних викликів та можливостей у співпраці між Україною та ЄС в зовнішній та безпековій сферах передбачає аналіз сучасного стану двосторонніх відносин та з'ясування ключових проблем, з якими зіштовхуються обидві сторони, а також розгляд наявних можливостей для покращення співпраці.

Геополітична ситуація, пов'язана з російською агресією на східній частині України та анексією Криму, має серйозні наслідки не тільки для України, але і для Європейського Союзу. Ці події ставлять під загрозу регіональну стабільність, підривають міжнародне право та порушують суверенітет та територіальну цілісність України. Для протидії цій загрозі та забезпечення регіональної стабільності, Україна та ЄС повинні розглядати співпрацю в різних напрямках. [64]

Це включає політичну підтримку, зокрема послідовну та незмінну підтримку України у Російсько-українській війні. ЄС може виступати посередником у мирних переговорах та сприяти встановленню довготривалого миру на східній частині України.

Також важливим є підтримка санкцій проти Росії, які мають тискати на російську владу і спонукати її до виконання міжнародних зобов'язань. ЄС може також забезпечити додаткову допомогу Україні у відновленні постраждалих територій та допомогти в реінтеграції вимушених переселенців.

В рамках співпраці між Україною та ЄС важливим є забезпечення

енергетичної безпеки, яка передбачає розширення енергетичних зв'язків, розвиток відновлюваної енергетики та зменшення залежності від російських енергоносіїв.

Співпраця має передбачати обмін інформацією та розвиток співпраці в сфері кібербезпеки та розвідки для виявлення та відвернення можливих загроз. Це може передбачати спільні навчання, обмін досвідом та координацію зусиль у боротьбі з кібератаками та дезінформаційними кампаніями, які спрямовані проти України та ЄС.

Таким чином, співпраця між Україною та ЄС у зовнішній та безпековій сферах включає ряд важливих напрямків, таких як політична підтримка, санкції проти Росії, енергетична безпека, кібербезпека та розвідка. Розширення та зміцнення цієї співпраці допоможе протистояти викликам, забезпечити регіональну стабільність та створити сприятливі умови для розвитку України та поглиблення її інтеграції з Європейським Союзом.

Економічна співпраця між Україною та ЄС є ключовим аспектом для підтримки стабільності та забезпечення розвитку обох сторін. З моменту створення зони вільної торгівлі, ЄС став головним торговельним партнером України, однак існує ще значний потенціал для розвитку економічної інтеграції між країнами. Співпраця у сфері інвестицій може сприяти приватному сектору та стимулювати розвиток підприємництва, що є важливим для створення нових робочих місць та підвищення конкурентоспроможності економіки. [65]

Інфраструктурні проекти, реалізовані спільно з ЄС, можуть поліпшити зв'язок між Україною та країнами ЄС та сприяти розвитку регіонів. Співпраця у сфері інновацій та технологій може допомогти українським компаніям отримати доступ до передових європейських знань та ресурсів, що сприятиме прискоренню технологічного розвитку країни. Загалом, глибока економічна співпраця між Україною та ЄС може стати важливою платформою для забезпечення стабільності та зростання в регіоні.

Енергетична безпека є одним з найбільш нагальних питань для України та ЄС, особливо в контексті енергетичної залежності від Росії. Ця залежність

створює потенційні ризики для стабільності регіону та може бути використана як засіб політичного тиску. Тому співпраця між Україною та ЄС у розвитку альтернативних джерел енергії, таких як відновлювані джерела, та розбудові енергетичної інфраструктури, як-то газопроводи та електромережі, відіграє важливу роль у забезпеченні енергетичної безпеки та незалежності обох сторін.

Спільні проекти у сфері енергетики можуть забезпечити диверсифікацію енергетичних постачань, знижуючи ризики, пов'язані з одним постачальником, та зменшуючи вразливість до політичних маніпуляцій. Крім того, співпраця у цій сфері може сприяти впровадженню енергоефективних технологій та підвищенню стандартів енергетичної безпеки, що буде корисним для економічного розвитку та зменшення відбитку на довкілля. Загалом, активна співпраця у сфері енергетичної безпеки між Україною та ЄС може значною мірою покращити стабільність та надійність енергопостачання в регіоні.

Інформаційна безпека та кіберзагрози стають все більш актуальними для України та ЄС у контексті дезінформації та кібератак, зокрема з боку Росії. Ці проблеми можуть мати значні наслідки для національної безпеки, стабільності та демократичних процесів. Тому важливо зміцнювати співпрацю між Україною та ЄС у сфері оборони та безпеки, а також розвивати заходи кіберзахисту для відвернення таких загроз.

Спільні зусилля можуть включати обмін інформацією та знаннями, проведення спільних навчань та вправ, а також розробку нових технологій кіберзахисту. Окрім того, важливо розширити співпрацю у сфері протидії дезінформації, забезпечуючи доступ до вірогідної та незалежної інформації для громадян обох сторін.

Загалом, активна співпраця між Україною та ЄС у розвитку інформаційної безпеки та протидії кіберзагрозам може значно підвищити рівень стабільності, безпеки та демократії в регіоні, а також протидіяти зовнішнім впливам та маніпуляціям.

Демократичні реформи в Україні є одним з ключових аспектів співпраці з ЄС, оскільки вони стосуються таких важливих питань, як боротьба з корупцією,

реформування судової системи та підтримка громадського суспільства. Європейський Союз надає значну допомогу в цих напрямках, що може сприяти прискоренню реформ та покращенню якості управління в Україні. [66]

Співпраця між Україною та ЄС у сфері демократичних реформ передбачає обмін досвідом, фінансову та технічну підтримку, а також спільне розроблення та впровадження програм та проектів, що сприяють розвитку демократичних інститутів та процесів. Ці зусилля спрямовані на підвищення прозорості та ефективності державного управління, забезпечення верховенства права та розвиток активного громадського суспільства.

Загалом, активна співпраця між Україною та ЄС у реалізації демократичних реформ сприяє стабільності та прогресу в регіоні, допомагаючи Україні наблизитися до європейських стандартів управління та забезпечувати своїм громадянам більш якісне життя.

Лібералізація візового режиму між Україною та ЄС зумовила позитивні зміни у взаємовідносинах обох сторін, оскільки сприяла збільшенню кількості контактів між громадянами. Такі зв'язки сприяють культурному зближенню та зміцненню довіри між народами.

Окрім того, розширення співпраці в освітній сфері має велике значення для розвитку кадрового потенціалу України та ЄС. Спільні програми обміну студентами та науковцями, а також співпраця між вищими навчальними закладами різних країн можуть підвищити рівень освіти, сприяти розвитку наукової бази та підготовці кваліфікованих фахівців. Завдяки таким програмам, студенти та науковці мають можливість вивчити передові методики та технології, познайомитися з культурою та традиціями інших країн та отримати нові можливості для кар'єри та особистого розвитку.

Таким чином, візова лібералізація та співпраця у сфері освіти між Україною та ЄС створюють сприятливе середовище для культурного обміну, підвищення рівня освіти та розвитку наукового потенціалу обох сторін.

Україна зіштовхнулася з масштабним прибуттям внутрішньо переміщених осіб (ВПО) внаслідок війни на східній частині країни. Це стало

великим викликом для української влади, якій потрібно розв'язувати питання розміщення та інтеграції ВПО в нових місцях проживання. [67]

Європейський Союз, маючи досвід у роботі з біженцями та міграційними викликами, може надати допомогу Україні у розробці стратегій розміщення та інтеграції ВПО. Це може включати фінансову та технічну підтримку, а також обмін досвідом з країнами ЄС, які успішно впоралися з подібними проблемами.

Крім того, співпраця між Україною та ЄС у розв'язанні міграційних проблем може мати позитивний вплив на загальноєвропейський рівень. Обговорення міграційних стратегій та координація дій можуть сприяти пошуку ефективних рішень для викликів, пов'язаних з міграцією, та поліпшенню ситуації з правами людини та соціальної інтеграції мігрантів у регіоні.

Україна може зіграти важливу роль у регіональній співпраці з країнами Східного партнерства та іншими сусідами ЄС. Завдяки своєму геополітичному розташуванню та історичним зв'язкам, Україна може стати мостом між ЄС та країнами Східного партнерства, сприяючи політичному діалогу, економічному співробітництву та культурному обміну.

Спільні проекти та ініціативи між Україною, країнами Східного партнерства та ЄС можуть сприяти регіональній інтеграції та збільшенню політичної та економічної стабільності. Це може включати розробку спільних інфраструктурних проектів, співпрацю у сфері енергетики, екології, науки та освіти, а також зміцнення співпраці у сфері безпеки та оборони. [68]

Така співпраця може стати важливим каталізатором для покращення регіональної стабільності, зменшення напруженості між державами регіону та забезпечення спільного розвитку. Враховуючи наявність спільних викликів та проблем, активна регіональна співпраця між Україною, країнами Східного партнерства та ЄС може стати однією з ключових стратегічних орієнтирів майбутнього розвитку зовнішньої та безпекової політики співробітництва.

Враховуючи ці виклики та можливості, визначення стратегічних орієнтирів майбутнього розвитку зовнішньої та безпекової політики співробітництва між Україною та ЄС вимагає спільних зусиль обох сторін, а

також врахування національних інтересів і пріоритетів. Це може передбачати:

1. Розвиток спільних стратегій та підходів до вирішення актуальних безпекових викликів, зокрема агресії Росії та кіберзагроз.
2. Посилення економічної інтеграції шляхом розвитку спільних проектів, підтримки інвестицій та розширення зони вільної торгівлі.
3. Зміцнення енергетичної безпеки за допомогою розвитку альтернативних джерел енергії та співпраці у розбудові енергетичної інфраструктури.
4. Підтримка демократичних реформ, створення ефективних механізмів контролю за корупцією та підвищення якості управління в Україні.
5. Розширення культурного та освітнього обміну між громадянами України та ЄС, що сприятиме взаємному розумінню та співпраці між двома сторонами.
6. Розробка та реалізація спільних програм для інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та розв'язання міграційних проблем на загальноєвропейському рівні.
7. Сприяння регіональній співпраці між Україною та іншими країнами Східного партнерства та ЄС, що зміцнить регіональну інтеграцію та стабільність.
8. Укладення спільних договорів та розробка нових механізмів двосторонньої співпраці в сфері оборони та безпеки.

Враховуючи обговорені аспекти співпраці між Україною та Європейським Союзом, можна підкреслити декілька ключових висновків. Геополітична ситуація, пов'язана з Російською агресією та анексією Криму, вимагає активної співпраці між Україною та ЄС з метою забезпечення регіональної стабільності та безпеки. Значний потенціал для розвитку економічної інтеграції між Україною та ЄС, зокрема у сфері інвестицій, інфраструктури та підприємництва, є важливим фактором співпраці. Енергетична безпека є ключовим викликом для обох сторін, і співпраця у розвитку альтернативних джерел енергії та інфраструктури може забезпечити енергетичну незалежність

та безпеку. Співпраця у сфері інформаційної безпеки та кіберзахисту відіграє важливу роль у протидії дезінформації та кібератакам з боку Росії. Підтримка демократичних реформ в Україні з боку ЄС може прискорити реформи та покращити якість управління. Лібералізація візового режиму та розвиток співпраці в освітній сфері сприяють культурному зближенню та підвищенню рівня освіти. ЄС може надати допомогу у розробці стратегій розміщення та інтеграції внутрішньо переміщених осіб, а також сприяти розв'язанню міграційних проблем на загальноєвропейському рівні. Україна може зіграти важливу роль у регіональній співпраці з країнами Східного партнерства та іншими сусідами ЄС. Спільні проекти та ініціативи можуть сприяти регіональній інтеграції та збільшенню політичної та економічної стабільності. В цілому, співпраця між Україною та Європейським Союзом в ряді ключових сфер може призвести до покращення стабільності, безпеки та процвітання для обох сторін, а також для регіону в цілому.

Активна співпраця між Україною та ЄС в таких сферах, як економічна інтеграція, енергетична безпека, інформаційна безпека та кіберзагрози, демократичні реформи, візовий режим та співпраця у сфері освіти, біженці та міграційні виклики, а також регіональна співпраця, підсилює зв'язки між обома сторонами та сприяє досягненню спільних цілей.

Важливо підтримувати активний діалог та постійну співпрацю на всіх рівнях, включаючи урядові структури, громадське суспільство та наукову спільноту, для досягнення успішної взаємодії та розв'язання поточних і майбутніх викликів.

Зусилля України та ЄС мають бути спрямовані на зміцнення довіри та партнерства між обома сторонами, що забезпечить стійку основу для подальшого розвитку та гармонійної інтеграції України в європейську спільноту.

3.2. Стратегічні орієнтири та пріоритети співпраці України та Європейського Союзу на середньострокову перспективу у контексті зовнішньої та безпекової політики

Стратегічні спрямування України на інтеграцію з ЄС беруть свій початок з проголошення незалежності в 1991 році, коли новостворена держава зіткнулася з викликами переходу від комуністичної системи до ринкової економіки та мультипартійної демократії.

В контексті цих змін, Україна вибрала шлях інтеграції до ЄС як стратегічний напрямок, що підкреслює її бажання стати частиною європейського співтовариства націй. Ця інтеграція призводить до зміцнення економічних, політичних та культурних зв'язків між Україною та ЄС.

Спочатку це відображалося в Угоді про партнерство і співробітництво, яка набула чинності у 1998 році, і згодом в Угоді про асоціацію, яка була підписана в 2014 році і включала в себе Підпункт про вільну торгівлю. Ці угоди поклали основу для глибокої економічної інтеграції та політичного наближення між ЄС та Україною.

Україна активно працює над впровадженням реформ, спрямованих на приведення її законодавства і норм до стандартів ЄС. Важливі кроки були зроблені в таких областях, як реформа системи юстиції, децентралізація, боротьба з корупцією, реформа охорони здоров'я, освіти, та багато інших сфер. [69]

У контексті безпеки, Україна також активно прагне до більшої інтеграції з ЄС. Окрім участі в місіях ЄС, Україна співпрацює з країнами ЄС у військових справах на двосторонній основі і прагне до участі в Спільній політиці безпеки та оборони ЄС.

Усе це підкреслює стратегічну орієнтацію України на інтеграцію з ЄС як важливий елемент зовнішньої політики і національної стратегії безпеки.

Підтримка територіальної цілісності України є одним з ключових пріоритетів Європейського Союзу. ЄС настійно підтримує суверенітет і

територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Ця підтримка виявляється через весь спектр діяльності ЄС, включаючи політичні заяви, дипломатичні дії та фінансову підтримку. Всі держави-члени ЄС засуджують незаконну анексію Криму Росією і підтримують санкції проти Росії, що є частиною їх спільного відповідного реагування.

Окрім того, ЄС надає значну гуманітарну допомогу населенню, що постраждало від війни, і сприяє процесам відновлення і розбудови на підконтрольних Україні територіях. Всі ці дії свідчать про те, що підтримка територіальної цілісності України є важливою частиною стратегічної орієнтації ЄС щодо співпраці з Україною на середньострокову перспективу.

Європейський Союз відіграє ключову роль у підтримці України у проведенні широкого спектру реформ, які мають на меті зміцнити демократію, стабілізувати економіку та сприяти соціальному прогресу. Цей процес включає активну роботу на різних рівнях - від консультування та технічної підтримки до надання значної фінансової допомоги.

Однією з ключових областей співпраці є підтримка реформ у сфері державного управління, правоохоронної діяльності, судової системи та боротьби з корупцією. ЄС активно сприяє впровадженню європейських стандартів в цих сферах, включаючи надання практичної допомоги та розвиток інституційних можливостей. Крім того, ЄС сприяє проведенню реформ у сфері здоров'я, освіти та соціального забезпечення, які мають на меті покращити якість життя громадян України.

В області економіки ЄС підтримує реформи, спрямовані на стабілізацію економіки України, зокрема реформи у сфері фіскальної політики, банківського сектору та структурних реформ. ЄС також надає важливу підтримку в реалізації реформ у сфері енергетики та екології.

Незважаючи на виклики, з якими зіштовхується Україна, ЄС продовжує надавати підтримку в проведенні важливих реформ. Важливо зауважити, що успіх цих реформ не тільки зміцнює демократію та економіку України, але й є важливим кроком на шляху до інтеграції України в ЄС.

Співпраця України та Європейського Союзу у сфері безпеки та оборони є одним з ключових аспектів стратегічного партнерства між ними. У контексті викликів, поставлених перед Україною, зокрема війною на східній частині країни і анексією Криму Російською Федерацією, ця співпраця набуває особливої важливості.

Співпраця між Україною та ЄС у сфері безпеки та оборони охоплює широкий спектр активностей. Зокрема, Україна активно бере участь в місіях ЄС. Наприклад, місія ЄС з консультування з питань цивільної безпеки (EUAM) та місія спостереження за безпекою OSCE, де держави-члени ЄС відіграють ключову роль.

Двосторонні військові відносини з окремими державами-членами ЄС теж важливий елемент цієї співпраці. Це означає, що окремі країни ЄС, такі як Польща, Литва, Велика Британія та інші, активно співпрацюють з Україною у військовій сфері, надаючи, наприклад, підтримку у військовому навчанні, технічне оснащення та консультації з питань стратегії безпеки.

Нарешті, Україна прагне збільшити свою роль в спільній політиці безпеки та оборони ЄС. Це стосується не тільки участі в спільних місіях та операціях, але й активного співучасті у формуванні стратегічних орієнтирів та політичних пріоритетів ЄС у сфері безпеки та оборони.

Отже, співпраця між Україною та ЄС у сфері безпеки та оборони є багатоаспектною і має стратегічне значення. Вона забезпечує не тільки захист від поточних загроз, але й створює фундамент для стабілізації регіону та подальшого зміцнення відносин між Україною та ЄС.

ВИСНОВКИ

На підставі проведених досліджень можна підсумувати наступне:

Оглядаючи український вектор зовнішньої політики Європейського Союзу на сучасному етапі, можна визначити кілька ключових тенденцій. Теоретичні засади та концепції європейського впливу в зовнішній та безпековій політиці, включаючи теорії європейської інтеграції та зовнішньої політики, формують основу для цієї політики. Концепції та принципи формування зовнішньої політики ЄС відіграють ключову роль у визначенні стратегічного напрямку та безпекові аспекти та механізми співпраці у ЄС є важливими інструментами для її реалізації.

У процесі становлення та розвитку зовнішньої та безпекової політики ЄС в орієнтації на Україну можна відзначити кілька ключових етапів. Інституційний механізм співпраці ЄС та України є фундаментальною структурою, яка сприяє поступовому зміцненню відносин. Взаємодія та співробітництво ЄС та України у безпековій сфері стають все більш інтенсивними, що відображає загальну тенденцію до поглиблення двосторонніх відносин.

Аналізуючи минуле та визначаючи стратегічні орієнтири майбутнього розвитку зовнішньої та безпекової політики співробітництва України та ЄС, можна побачити, що прогрес був відчутний у ряді сфер. Визначення поточних викликів та можливостей у співпраці між Україною та ЄС в зовнішній та безпековій сферах є ключовою умовою для планування майбутніх кроків. Щодо стратегічних орієнтирів та пріоритетів співпраці України та ЄС на середньострокову перспективу у контексті зовнішньої та безпекової політики, очікується, що співпраця буде зміцнюватися, а інтеграційні процеси будуть прискорюватися.

В цілому, вектор зовнішньої політики ЄС щодо України продовжує бути спрямованим на підтримку інтеграції України до ЄС, зміцнення демократії, розвиток економіки, а також на зміцнення безпеки та стабільності в регіоні.

Майбутні зусилля, безумовно, будуть зосереджені на вирішенні викликів, з якими обидві сторони зіткнулися, і використанні можливостей, які виникли в процесі цього співробітництва.

ЄС залишається важливим партнером України у проведенні реформ, які спрямовані на зміцнення демократії, стабілізацію економіки і забезпечення соціального прогресу. Впровадження реформ є важливим етапом на шляху до повної інтеграції України в ЄС. ЄС активно підтримує реформи в Україні, надаючи фінансову, технічну та консультативну підтримку.

Взаємодія у сфері безпеки та оборони також підвищується. Україна бере участь у місіях ЄС, розвиває двосторонні військові відносини з окремими державами-членами ЄС і поступово збільшує свою роль у спільній політиці безпеки та оборони ЄС. Ця активна співпраця не лише демонструє стратегічну орієнтацію України на Європейський Союз, але і створює платформу для обміну досвідом і підвищення безпекового потенціалу обох сторін.

Проте, незважаючи на значний прогрес, що було досягнуто, є ряд викликів, які потребують подальшого розгляду. Це, перш за все, включає війну у східних областях України, що створює важкі випробування для безпекової політики ЄС та динаміки двосторонніх відносин. Відзначимо, що ЄС активно підтримує українську територіальну цілісність і є важливим партнером у війні.

Загалом, український вектор зовнішньої політики ЄС продовжує розвиватися з акцентом на співпраці, інтеграції та підтримці стабільності та безпеки. ЄС та Україна мають всі можливості для подальшого зміцнення своїх відносин на засадах взаємної поваги, співробітництва і спільних цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Integration Theory / Wolfgang Filter, K. Weber: “Chapman & Hall”, 1997. 296 с.
2. Ever Looser Union? / Frank Schimmelfennig, Thomas Winzen: “Oxford University Press”, 2020. 248 с.
3. Uniting Of Europe Political, Social, and Economic Forces, 1950-1957 / Ernst Haas: “University of Notre Dame Press”, 2020. 592 с.
4. Differentiated Integration and Disintegration in a Post-Brexit Era / Stefan Gänzle, Benjamin Leruth, Jarle Trondal: “Routledge”, 2021. 276 с.
5. Federalism: The Multiethnic Challenge / Graham Smith: “Routledge”, 1995. 326 с.
6. Democracy and Federalism in the European Union and the United States Exploring Post-National Governance / Sergio Fabbrini: “Routledge”, 2004. 224 с.
7. Європейська інтеграція: теоретичні засади та еволюція поглядів / Сокур О. В.: “ОНУ ім. І. І. Мечникова”, 2015. 58 с.
8. Процес європейської інтеграції як історичний феномен / А. Мартинов: “Європейські історичні студії”, 2019. 76 с.
9. The Politics of Migration and Immigration in Europe / Geddes Andrew, Scholten Peter: “SAGE Publications Ltd.”, 2016. 288 с.
10. Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics / Andrew Moravcsik: “The IO Foundation and the Massachusetts Institute of Technology”, 1997. 553 с.
11. Спільна зовнішня і безпекова політика Європейського Союзу: основні етапи розвитку / А. Мартинов: “Європейські історичні студії”, 2015. 61 с.
12. The EU's Role in World Politics: A Retreat from Liberal Internationalism / Richard Youngs: “Routledge”, 2011. 200 с.
13. The EU's Common Security and Defence Policy / Giovanni Faleg: “Palgrave Macmillan Cham”, 2016. 228 с.

14. European Security in Integration Theory / Kamil Zwolski: “Palgrave Macmillan Cham”, 2019. 215 с.
15. The Foreign Policy of the European Union / Stephan Keukeleire, Tom Delreux: “Bloomsbury Publishing”, 2022. 480 с.
16. Security Cooperation beyond the Nation-State: The EU’s Common Security and Defence Policy / Christopher Bickerton, Bastien Irondelle, Anand Menon: “JCMS Journal of Common Market Studies”, 2010. 21с.
17. Східне партнерство і асоціація з ЄС в концепції міжнародного режиму / А. П. Сапсай: “Актуальні проблеми міжнародних відносин”, 2011. Вип. 97(2). 62 с.
18. The European Neighbourhood Policy in a Comparative Perspective Models, challenges, lessons / Sieglinde Gstohl: “Routledge”, 2019. 352 с.
19. Revising the EU’s European Neighborhood Policy: The Eastern Partnership and Russia / Joan DeBardeleben: “Palgrave Macmillan”, 2020. 265 с.
20. The High Representative and EU Foreign Policy Integration / Maria Giulia Amadio Viceré: “Palgrave Macmillan”, 2018. 18 с.
21. The European Union and Global Governance / Mario Telò: “Routledge”, 2009. 376 с.
22. Preventive Diplomacy at the UN (United Nations Intellectual History Project Series) / Bertrand G. Ramcharan: “Indiana University Press”, 2008. 296 с.
23. Cosmopolitan Vision / Ulrich Beck, Ciaran Cronin: “Polity”, 2006. 216 с.
24. The Foreign Policy of the European Union: Assessing Europe's Role in the World / Federiga Bindi: “Brookings Institution Press”, 2022. 405 с.
25. European Union Diplomacy: Coherence, Unity and Effectiveness - With a Foreword by Herman Van Rompuy (Cahiers du Collège d’Europe / College of Europe Studies) / Dieter Mahncke: Sieglinde Gstöhl “P.I.E-Peter Lang S.A., Éditions Scientifiques Internationales”, 2012. 273 с.

26. Europeanisation and the Transformation of EU Security Policy: Post-Cold War Developments in the Common Security and Defence Policy / Petros Violakis: “Routledge”, 2020. 290 с.
27. Security Without War: A Postcold War Foreign Policy / Michael Shuman, Hal Harvey: “Routledge”, 2020. 318с.
28. Ukraine's Foreign and Security Policy 1991-2000 / Roman Wolczuk: “Routledge”, 2020. 232 с.
29. European Security and Defence Policy: An Implementation Perspective / Michael Merlingen, Rasa Ostrauskaite: “Routledge”, 2020. 248 с.
30. Cybersecurity: Geopolitics, Law, and Policy / Amos N. Guiora: “Routledge”, 2017. 176 с.
31. Migration, Work and Citizenship in the Enlarged European Union / Samantha Currie: “Routledge”, 2017. 266 с.
32. Явище спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу: теоретичний аспект / Е.В. Рябоштан: “Проблеми міжнародних відносин”, 2011. Вип. 3. 179 с.
33. Frontex and the Rising of a New Border Control Culture in Europe / Antonia-Maria Sarantaki: “Routledge”, 2023. 210 с.
34. The Making of European Security Policy Between Institutional Dynamics and Global Challenges / Roberta Haar, Thomas Christiansen, Sabina Lange, Sophie Vanhoonacker: “Routledge”, 2023. 254 с.
35. Theorising the Crises of the European Union / Nathalie Brack, Seda Gürkan: “Routledge”, 2020. 282 с.
36. Energy Security Logics in Europe Threat, Risk or Emancipation? / Izabela Surwillo: “Routledge”, 2020. 236 с.
37. The Cybersecurity Body of Knowledge: The ACM/IEEE/AIS/IFIP Recommendations for a Complete Curriculum in Cybersecurity / Daniel Shoemaker, Anne Kohnke, Ken Sigler: “CRC Press”, 2022. 614 с.
38. A Brief History of Cyberspace / Huansheng Nin: “Auerbach Publications”, 2022. 226 с.

39. Cybersecurity Public Policy: SWOT Analysis Conducted on 43 Countries / Bradley Fowler, Kennedy Maranga: “CRC Press”, 2022. 206 c.
40. Ukraine Contested Nationhood in a European Context / Ulrich Schmid: “Routledge”, 2021. 128 c.
41. The European External Action Service: European Diplomacy Post-Westphalia (The European Union in International Affairs) / David Spence, Jozef Bátora: “Palgrave Macmillan”, 2015. 449 c.
42. EU External Relations Law: Text, Cases and Materials / Ramses A Wessel, Joris Larik: “Hart Publishing”, 2020. 560 c.
43. The Proliferation of Privileged Partnerships between the European Union and its Neighbours / Sieglinde Gstöhl, David Phinnemore: “Routledge”, 2021. 224 c.
44. Britain and the European Union / David Gowland: “Routledge”, 2022. 494 c.
45. War, Peace, and Populist Discourse in Ukraine / Olga Baysha: “Routledge”, 2023. 128 c.
46. Debating the War in Ukraine Counterfactual Histories and Future Possibilities / Tuomas Forsberg, Heikki Patomäki: “Routledge”, 2022. 110 c.
47. Ukraine Contested Nationhood in a European Context / Ulrich Schmid: “Routledge”, 2021. 128 c.
48. Derek Averre The Ukraine Conflict: Security, Identity and Politics in the Wider Europe / Derek Averre, Kataryna Wolczuk: “Routledge”, 2019. 272 c.
49. The European Union: Integration and Enlargement / R. Daniel Kelemen, Anand Menon, Jonathan Slapin: “Routledge”, 2018. 164 c.
50. The EU in Association Agreement Negotiations: Challenges to Complex Policy Coordination / Daniel Schade: “Routledge”, 2022. 240 c.
51. European Union Foreign Policy in a Changing World (US Minority Politics) / Karen E. Smith: “Polity”, 2014. 320 c.

52. Питання підготовки та проведення засідань окремих двосторонніх органів асоціації між Україною та ЄС, ПОСТАНОВА №700. від 10 грудня 2014 р. - Київ
53. Питання організації роботи підкомітетів Комітету асоціації між Україною та ЄС, у тому числі Комітету асоціації у торговельному складі, і діалогів Україна - ЄС, ПОСТАНОВА № 646. від 8 липня 2015 р. - Київ
54. Питання оприлюднення рішень і рекомендацій Ради асоціації між Україною та Європейським Союзом і Комітету асоціації між Україною та Європейським Союзом, ПОСТАНОВА № 84. від 4 березня 2015 р. - Київ
55. РІШЕННЯ № 1/2014 РАДИ АСОЦІАЦІЇ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС про прийняття регламентів Ради асоціації, Комітету асоціації і його підкомітетів. від 15 грудня 2014 р.
56. РОЗПОРЯДЖЕННЯ Голови Верховної Ради України № 831 Про затвердження Положення про Українську частину Парламентського комітету асоціації. 15 червня 2015 р. - Київ
57. The Institutions of the European Union / Dermot Hodson, Uwe Puetter, Sabine Saurugger, John Peterson: "Oxford University Press", 2002. 320 с.
58. Спільна безпекова політика Європейського Союзу в теоріях європейської інтеграції / В. С. Бучик: "Інвестиції: практика та досвід", 2011. №7. 94 с.
59. The EU Security Continuum Blurring Internal and External Security / Alistair J.K. Shepherd: "Routledge", 2023. 254 с.
60. Frontline Ukraine: Crisis in the Borderlands / Richard Sakwa: "Bloomsbury Academic", 2022. 368 с.
61. Borderland: A Journey Through the History of Ukraine / Anna Reid: "Basic Books", 2023. 400 с.
62. European Futures Challenges and Crossroads for the European Union of 2050 / Chad Damro, Elke Heins, Drew Scott: "Routledge", 2021. 260 с.
63. The European Union's Broader Neighbourhood: Challenges and opportunities for cooperation beyond the European Neighbourhood Policy

(Routledge Series on Global Order Studies) / Sieglinde Gstöhl, Erwan Lannon: “Routledge”, 2015. 368 с.

64. Russia and EU in the New World Disorder Revisiting Sovereignty and Balance of Power in the study of Russian Foreign Policy / Aziz Elmuradov: “Routledge”, 2022. 186 с.

65. The Donbas Conflict in Ukraine: Elites, Protest, and Partition / Daria Platonova: “Routledge”, 2023. 284 с.

66. The European Union and Central and Eastern Europe (Assessing Performance) / Dimitris Papadimitriou, Dorina Baltag, Neculai-Cristian Surubarau: “Routledge”, 2019. 158 с.

67. Russia, the West, and the Ukraine Crisis / Elias Götz: “Routledge”, 2019. 160 с.

68. European Futures Challenges and Crossroads for the European Union of 2050 / Chad Damro, Elke Heins, Drew Scott: “Routledge”, 2021. 260 с.

69. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції / І. Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В. В. Резніков: “ХНУ ім. В. Н. Каразіна”, 2015. 495 с.